

Píseň: NEZ585 – Přijď již, přijď Duchu stvořiteli + modlitba;
Oddíl k výkladu: Žd 3, 7-19

Milí,

na posledním setkání úvod Žd 3 porovnával Ježíše a Mojžíše – nejzásadnější postavy křesťanství a židovství. Mojžíš byl věrný, ale Ježíš je stavitelem (Božího) domu, v němž je Mojžíš služebníkem. Mojžíš také dosvědčoval, „co teprve bude vysloveno“ – tj. věrnost Boží v Kristu. Do Božího domu patří také křesťané, pokud si uchovají špatně přeloženou „smělou jistotu“ – i dnešní oddíl je přece hlavně o víře – a „radostnou naději.“

Autor však ve skutečnosti radí zachovat „odvážné, svobodné zvěstování“ a „chloubu naděje,“ tj. zvěst o Kristově ukřižování a víru v jeho vzkříšení.

Duch svatý

Dnes autor připomíná důležitost Ducha svatého. Na třetí osobu trojice křesťané, obzvlášť evangelíci, snadno a rádi zapomínají. Což se v evangelické církvi nápadně projevuje spoléháním na lidské, světské místo důvěrou v Boha a jeho Ducha. Církev totiž bez Ducha nemůže žít...

Skrze Ducha svatého autor připomíná druhou část Ž 95. Užívá textu LXX (= Septuaginty), která hebrejské pojmy „Massa“ a „Meríba“ překládá ne jako vlastní jména, ale jako prostá podstatná jména – „pokušení“ a „vzpoura.“

Ačkoli autor se soustředí jen na druhou část Ž 95 – na tu varovnou, výstražnou – je dobré mít na paměti i jeho první část. Autor s tím zřejmě také počítal. V první části totiž Ž 95 oslavuje, vyvyšuje a chválí Boha, kterému patří vše a jemuž se má člověk klanět. Což je nápadně podobné předchozím oddílům Žd!¹

¹ Stejně, jen v ještě důležitější podobě, platí pro Ježíšovo zvolání na kříži skrze slova Ž 22, 2. Žalm také odráží další pašijová dění (např. v. 19 mluví o dělení se o žalmistovo roucho), ale *hlavně* končí pozitivně Božím vítězstvím! Končí návratem všech dálav země k Bohu. Končí Hospodinovou vládou. A jejím zvěstováním, vyprávěním lidmi. Také proto jeho slovy volá Ježíš na kříži, ne jen kvůli úvodním veršům!

Skrze Ducha svatého zve autor k opaku zatvrzelosti, pokušení, vzpoury. Tj. zve k otevřenosti, Boží vůli, poslušnosti Bohu. Zve k odolávání pokušení. Což jsou všechno dary Ducha svatého – naopak zatvrzelost, podléhání pokušení a vzpírání se jsou běžnými projevy pohanství a modloslužby. Jak to autor ukazuje na příkladu Israelců putujících pouští (Nu 14).

Varování

Nejde navíc o varování nijak slabé – jde o zásadní událost v israelských dějinách s dalekosáhlými důsledky. Protože Israelci Boha opakovaně ani na poušti neposlouchali, ale zatvrzele si většina dělala, co sama uznala za vhodné, tak se nenaučili věřit Bohu. Navzdory jeho opakovaným milosrdenstvím. Což se ukázalo být tragickým selháním, když poprvé přišli k hranicím Zaslíbené země. Autor Žd tedy spojuje dva příběhy, dva oddíly dohromady (spor u Massy a Meríby není v přímé souvislosti s Nu 14).

Na hranicích Zaslíbené země podlehl Israelci pokušení strachu a vzbouřili se proti Mojžíšovi, Aronovi a hrstce Hospodinu-věrných, kteří zvali k odvaze víry proti obrovitým obyvatelům Kenaanu. Proto se Hospodin rozhněval a *nikomu* z těchto vzpurných nedovolil vstoupit do Zaslíbené země.²

Autor Žd tedy varuje své čtenáře před stejně zásadní chybou, před stejně zásadním špatným rozhodnutím s důsledky pro několik generací. Také proto je „smělá jistota“ tak problémový překlad v předchozím oddílu.

Právě „jistota“ totiž vede velmi rychle k srdci nevěrnému a zlému – protože se vylučuje s jakýmkoli pochybnostmi. A tak se vylučuje se vší kritikou – zevnitř i zvenčí. Bez jiného, odlišného pohledu však člověk velmi rychle propadá nevěrnosti Bohu, a tak zlu (Gn 11, 1-9).

² V příběhu samotném je však zřetelná také velká Boží moudrost a milost: Tento trest se týkal *pouze* těch, kterým bylo v daný okamžik 20 let a více. Což je překvapivě vysoký věk vzhledem k náboženské „dospělosti“ v židovství (10-12 let). O to zajímavější je tato hranice, že jde o věk, ve kterém má člověk „konečně“ hotovou, zralou nervovou soustavu. Jde tedy o trest pro všechny, kteří dobře věděli, co dělají. Tím hůř, že kromě ukamenování Mojžíše a neposlušnosti Bohu chtěli *zpátky do Egypta*.

Sousloví „živý Bůh“ pak ještě zdůrazňuje tuto myšlenku. Bůh není vytesaný do skály, vepsán do Zákona. Není věcí, je živým Bytím. Jak tedy vůči němu může mít ubohý člověk nějakou jistotu? Dvojnásob tváří v tvář příběhům z izraelských dějin ze SZ? Ani Mojžíš nakonec, pro své selhání, do Zaslíbené země nevstoupil!

Víra

Až poslední verš Žd 3 překvapí pozitivní formulací toho, co tedy křesťané dělat mají – věřit. Do té doby posluchač přeci jen trochu tápe. Ano, naděje onoho „dnes“ ještě trvá – ale jak se jí chopit? Co dělat jinak na rozdíl od předchozích generací a ostatních lidí?

Ano, máme účast na Kristu – ale jakým způsobem? Tím hůř, když autor samozřejmě ani *nemůže* zvát k „zachování počátečního předsevzetí.“ To by byl opět důraz na lidský výkon, na spásu vlastními skutky! V řečtině jde o „počátek podstaty“ (srv. BKR). Zve tedy své posluchače k zachování počátku podstaty – tj. ke *Kristu*. Ne k vlastním rozhodnutím (ke křtu, víře...?), ke *Kristovým*, potažmo Božím, rozhodnutím a činům. Těch se máme držet až do konce, kdepak *svých* „předsevzetí“ (srv. právě Gn 11, 6!).

Opakem víry v Boha je pak vzpoura (Gn 3). Tj. poslušání jiných, než je Hospodin Stvořitel. Což nevyhnutelně vede do smrti. Ale protože jde o hřích, tak nejenom do smrti vlastní, ale také mnohých dalších – jak to autor opět připomíná ve stejném příběhu z Nu.

Všichni

Ekumenický překlad (ale i ostatní české i nečeské, kromě BKR) pak chybně překládá ve v. 16, že na poušti zemřeli *všichni*, které Mojžíš vedl z Egypta. Já jsem také již připomněl, že se Boží rozhodnutí *netýkalo* nikoho mladšího 20 let (!). A připomněl jsem také, že někteří zůstali věrni Božímu zaslíbení – Jozue, Káleb atd. Autor dopisu, znalý teologie, již argumentuje, také říká: Ale *ne* všichni (al-ou pantés).

Autor se tedy vyhýbá přehánění a strašení. Naopak argumentuje faktickou pravdou – ano, malá hrstečka byla zachráněna, Boží trest se jich netýkal. *Protože* věřili Bohu. Navzdory informacím zvědů a lidských očí, že obyvatelé Kenaanu jsou tak obrovští, jako plodnost té země. A tedy že jsou pro obyčejné Israelce neporazitelní.

Závěr

Následkem této události přichází ono známé putování pouští trvající 40 let. Tj. tak dlouho, aby vymřeli všichni starší 20 let, kteří se postavili proti Mojžíšovi, Jozuovi, Kálebovi a tak Hospodinu. Tak jen málo z těch, kteří vyšli z Egypta, dorazili do odpočinkutí Zaslíbené země. A i ti trpěli pro hřích většiny – také se vláčeli pouští, ačkoli za tu situaci nemohli, nebo byli dokonce aktivně proti ní!

Před stejně zásadním „dějinným odklonem“ varuje autor dopisu Žd. Buď lidé věří Bohu – což se prokazuje zejm. tváří v tvář situacím, ve kterých lidská přirozenost velí spoléhat na sebe a starat se jen o své. V situacích, v nichž jsou lidé odlišného názoru odsouzeni většinou přítomných k smrti. V situacích, kde většina chce zůstat, nebo se dokonce vrátit, do otroctví, kde přece měli hrce masa, melouny, cibuli... kam se na to hrabe mana a voda ze skály a křepelky! Tak jim v Egyptě zabíjeli děti, no...

Stejně zásadním průšvihem je lidská zatvrzelost také v autorově době. A je i dnes. I s nápadně podobným kontextem a důsledky. Nevíra v Boha, nespolehání na Boha znamená vzpouru, která škodí, ubližuje, zabíjí i o několik generací později (srv. Ex 20, 5-6) i nevinné.

Naopak víra v Boha, poslušnost Hospodinu vede do Božího odpočinkutí – jak o tom mluví hned další verš. I Bible již od konce prvního příběhu (Gn 2, 1-3).

Píseň: NEZ578 – Studně nepřevážená + modlitba Páně
Rozhovor